

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo leto 1 gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino in dopise sprejema J. Krajec v Novem mestu.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za dvostopno petit-vrsto 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Gospodarske stvari.

Zavarovanje proti ognju.

Kdo še ni zavarovan proti ognju? Skoro slehern človek, kdor le ima kakošno poslopje, kaj pohišta, pridelkov, orodja ali kaj drugega. K temu ga priganja lasten dobiček in želja po manj skrbnem življenji, želja po manj nesrečni bodočnosti. Kdo si pač ne misli: Če me nesreča zadene, da se rudeč petelin nad streho prikaže, bodi si po nesreči ali po hudodelnikih, bodem vsaj odškodovan. Zato vidimo, da je vse od kraja zavarovano. Nekateri se celo morajo dati zavarovati n. pr. tedaj, če hočejo iz hranilnice na posodo dobiti, ker ti zavodi nezavarovancem posojil ne dovoljujejo. Drugi so zopet nekako moralčno (če ne fizično) t. j. po silnem prigovarjanju, če ne celo po silni nadležnosti dotičnih agentov primorani, da se dajo zavarovati.

Vsled tega vidimo, da je le malo katera koča v oddaljenih in samotnih krajih še ne zavarovana, kamor agentje tolikih zavarovalnih družeb, kolikor jih je, lahko priti ne morejo.

Kljubu tolikej razširjenosti zavarovanja je vendar še našim ljudem seveda marsikaj nejasnega pri teh koristnih zavodih, in gledé načina zavarovanja še marsikaj nepopolnega, če ravno se veliko piše in priporočuje v tej zadevi, toda vse le bolj s stališča kupčije in dobička. Naši ljudje 1.) večkrat ne vedó, pri kateri družbi naj bi se zavarovali, namreč, katera družba je dovolj varna, 2.) katera nima previsokih tarif in 3.) katera pošteno plača. V tej zadevi odgovorimo to le:

Naj pravičnejši odgovor, če tudi ob sebi pomanjkljiv, je, vse zavarovalne družbe so kolikor toliko dobre in varne.

Ali ta splošni stavek vendar z ozirom na zgodovino družeb ni resničen, kajti toliko jih je že opešalo in jih utegne še opešati. V tej točki bi druge pomoči ne bilo, nego ta, da vlada ostro nadzoruje vse zavarovalne družbe, da poslovanje nepoštenih in pešajočih ter zapravljljivih družtev takoj ustavi in to očitno razglasi. Nekaj zavarovalnih družeb je, ki so trdnejše od drugih. Komur so take znane, naj jih priporoča drugim, zlasti če tudi z zavaro-

PODLISTEK.

Domači vrt.

Spisala N. N.

(Konec)

Setev. Sejati raznovrstne rastline je precej umetna reč, katere ne pogodi vsakdo. Če sejemo v zaprte ali odprte grede, moramo sejati v vrste in redko. V ta namen potegnemo preko grede vrvico, poleg vrvice naredimo jarek, vanj potresemo seme in ga zagrebemo z grabljami. Setev v vrste je zavoljo tega boljša, ker se lože gleda, da ni seme pregosto vsejano; lože je pa tudi poznejše zemljo okopavati, rastline osipavati in gredo pleti. Kako globoko naj pride seme v zemljo? Trikrat tako debela naj bo zemlja nad semenom, kakor je seme debelo. Iz tega sledi, da prav drobno seme se kar nekoliko z desko ali lopato potepta, pa je že dosta globoko v zemlji. Tako drobno seme naj se prej pomeša z peskom ali prstjo, da se pregosto ne poseje. Od debelejšega zrnja utaknemo

leško dve ali tri v eno luknjico; če so vsa tri pogonala, se pa slabejši poganjek odstrani.

Zalivanje. Nobena rastlina ne potrebuje toliko gorkote in vode, kakor raznovrstna zelenjad. Vročine po letu navadno ne manjka, vode pa rastline večkrat zelo pogrešajo. Kdor pridno ne zaliva, ne bo veliko pridelal. Zalivanje si nekoliko olajšamo, če imamo vodo blizu vrta napeljano, ali kakšno kapnico itd. Manj vode potrebujejo tiste grede, na katerih je med rastlinami n. pr. med kapusom nekoliko natrošenega gnoja mešanca. Pod njim ostane zemlja dalje časa vlažna. Slabo je površno škropljenje, če se tudi vsak dan vrši. Boljše je, da se le vsaki tretji dan dobro namoči zemlja, če tudi ne vsa.

Pletev. Samo ob sebi je umevno, da je treba tudi pleti. Plevel je treba s koreninami izrjavati, drugače se zaraste, in le težko se ga je potem iznebiti. Tudi ga je pleti, predno plevelne rastline odeveto in naredé seme.

Okopavanje. Zemljo rahljamo z okopava-

Domače vesti.

(Premembe pri č. duhovščini). Č. g. Zupančič je vmeščen na faro v Topli rebri.

(Umrli so:) V Novem mestu občespoštovana gospa Unterlugauer, zdravnikova vdova stara 82 let. V Ljubljani soproga gosp. profesorja Terdine; našim prebivalcem bolj znana pod imenom Jermanca. Šla je v Ljubljano zdravja iskat, toda našla — smrt. V Mokronogu pa je umrl gospod Janez Vohinc, grajski oskrbnik, po vsej okolici priljubljen in spoštovan. Naj v miru počivajo!

(Premembe pri učiteljstvu.) Gg. učiteljski pripravniki so dobili učiteljske službe (2), in sicer: A. Humek na Raki, Sr. Nagel na Studencu in gospodična Ana Cevnik na Čatežu ob S. G. Dlinar s Studenca pride za pom. učitelja na novo ustanovljeno šolo na Dobovcu pod Kumom.

(Šolske novice.) Pri učiteljski skupščini v Litiji je bil g. J. Ravnikar v c. kr. okrajni šolski svet izvoljen.

(Kmetijski tečaj) obiskujejo letos na deželni poljedelski, sadjarski in vinarski šoli na Grmu sledeči gg. učitelji: Jakob Dimnik službujoč v Postojni, Fran Zaman na Ubeljskem, Rudolf Horvat v Orehku, dr. Tomaž Romih v Krškem, Ant. Likožar v Goričah, Fran Rojina v Kolovratu, Fran Schiffrer v Starem trgu pri Ložu, Luka Albreht v Ledinah, Fran Jeglič na Dovjem, Josip Bregar v Kranjski gori, Bernard Andolšek v Srednji vasi, Janez Schober v Črmošnjah, Albert Kolbezen v Starem trgu pri Poljanah, Josip Turk v Begunjah, (okraj Radovljica) in Josip Novak na Dobrovi.

(„Dolenjski Sokol“) priredi v nedeljo 17. avgusta popoldne izlet v Mirno peč. Odhod iz Čitalnice je ob polu 2. uri. K mnogobrojni in točni udeležitvi uljuno vabi

ODBOR.

(V Krškem) je bil dva dni (od 6—7. avg.) presvitli nadvojvoda Viljem, ki je kot nadzorovalni general topničarstva ogledoval strelišče in pohvalo izrazil o vsem. Počastila ga je bila pred Gregoričevo gostilno, kjer se je bil nastanil, meščanska garda, katere stotnik g. K. Ženar se mu je bil poklonil, kakor tudi g. grof Auersperg in g. okrajni glavar Weiglein, ki so bili vsi od visokega gosta kakor tudi č. gosp. vikar Knavs povabljeni na obed, med katerim je svirala novomeška godba. Presvitli nadvojvoda je daroval znatne zneske godbi, gardi in požarni brambi.

(Učiteljske skupščine v Krškem) 6. avg. so z vspehom zborovale. Uradni okrajni

učiteljski zbor je obravnaval predpisani dnevni red pod predsedništvom g. nadzornika Gabrška, govoril je prav dobro g. Slanec iz Radeč in v knjižnični odbor je bil namesto izstopivšega g. Medica izvoljen g. Rupnik iz Leskovca. — Občni zbor pedagogičnega društva je pokazal, da se število njegovih prijateljev in podpornikov vedno množi in da se društvo materijelno krepeča. 4. letnik, ki se je letos zamudil, izide v teku letošnjih počitnic. — „Zveza slovenskih učiteljskih društev“ je med drugim sklenilo, da pristopi k banki „Slaviji“, t. j. da bode na to delala, da se udje učiteljskih društev pri tem društvu zavarujejo.

(Pri vojaških vajah) v Krškem se je bil ponesrečil 2. avg. vojak, ko mu je konj padel in on sam prišel pri padcu pod konja.

(Program konjske dirke v trab) prirejene od konjarskega odseka c. kr. kmetijske družbe kranjske v Šent Jarneji na Dolenjskem dne 13. septembra t. l. Dirka bode dne 13. septembra (na dan premovanja konj) popoldne točno ob 2. uri v Šent Jarneji, in sicer na državni cesti med Šent Jarnejem in med križem, ki stoji en kilometer daleč proti Kostanjevici. I. Dirka treh in štiriletnih kranjskih žrebcev in kobil. Daljava 1000 metrov. Prvo darilo se bode izplačalo le tedaj, ako pride konj vsaj v treh minutah na cilj. Ako se pa oglasi samo en tekmovalec, dobi prvo darilo le tedaj, ako pride v dveh in pol minutah na cilj. Prvo darilo 100 gld., drugo 40 gld., tretje 20 gld. — II. Dirka starejših kranjskih žrebcev in kobil. Daljava 2000 metrov. Prvo darilo se bode izplačalo le tedaj, ako pride konj vsaj v šestih minutah na cilj. Ako se pa oglasi samo en tekmovalec, dobi prvo darilo le tedaj, ako pride v petih minutah na cilj. Prvo darilo 50 gld., drugo 25 gld., tretje 10 gld. — III. Dirka za konje brez razločka starosti in spola, tudi za vlahi, ki so najmanj eno leto lastnina kranjskega posestnika. Daljava 2000 metrov. Prvo darilo bode se izplačalo le tedaj, ako pride konj vsaj v šestih minutah na cilj. Ako se pa oglasi samo en tekmovalec, dobi prvo darilo le tedaj, ako pride v petih minutah na cilj. Prvo darilo 40 gld., drugo 20 gld., tretje 10 gld. — Udeležitev pri dirki je zgledati pismeno ali pa na dan dirke tudi ustmeno, najpozneje do 12. ure opoldne občinskemu uradu v Št. Jarneju. Za udeležitev v III. oddelku plačati je pri zgleditvi 1 gld. kot vstopnina. Pri dirki veljavne določbe so razvidne iz listov, kateri so prilepljeni na občinskih uradih.

(Toplice) pri Novem mestu imajo letos veliko in to jako odličnih gostov.

(Glavni shod na Zaplazu) bo dne 22. in 23. avgusta.

(V Crnomelj) pride za c. kr. zdravnika gosp. dr. Ant. Kaisersberger iz Idrije.

(Iz Črnomlja) se nam poroča: Mestne občinske volitve se bodo pri nas vršile v dan 20. t. m. in sicer za III. razred ob 8. uri zjutraj, za II. razred ob 3. uri popoldne in za I. razred ob 4. uri popoldne. Vsaki razred voli 4 odbornike in 2 namestnika. Priporočani kandidatje za III. razred so: G. Anton Jeršinovič, posestnik, c. kr. šolski nadzornik in predsednik Črnomaljske posojilnice. G. Mart. Malnerič, trgovec, posestnik in odbornik Črnomaljske posojilnice. G. Jožef Vardijan, c. k. sodnijski kancelist in posestnik in g. Fran Šušteršič, posestnik, trgovec in c. kr. poštar v Črnomlju. — Upati je, da bodo navedeni možje soglasno izvoljeni. (Žal, da nam niso znani kandidatje II. in I. razreda. Vredn.)

(V uršulinskem samostanu v Ljubljani) so bile te dni kot prave nune oblečene tri Žužemberčanke; namreč gospodičine: Jozefa Dereani (zdaj sestra Dominika), Pavla Dereani (zdaj sestra Vincencija) in Ana Zavodnik (zdaj s. Katarina).

(Abiturjenti) na pripravnici v Ljubljani so: Josip Verbič iz Borovnice dovršil je zrelostni izpit z odliko, naslednjih osem kandidatov pa s prvim redom: Martin Humek iz Rake, Fortunat Lužar iz Vel. Lašč, Rajmund Mežan iz Ljubljane, Srečko Nagu iz Sv. Ruperta, Josip Pavčič iz Vel. Lašč, Lorenc Perko iz Poljan, Anton Sonc iz Savlj, Fran Štefančič iz Šmarja. Štirje so padli na dva meseca in dva na jedno leto.

Razne vesti.

* (Rim) pod novo Italijansko brezverno vlado grozno propada. Praznih ima 4000 hiš, v katerih bi moglo stanovati 20.000 ljudi — in vendar je v zadnjih treh letih bilo sezidanih samo 20 novih hiš. Torej se število Rimljanov jako zmanjšuje. Nekdaj je prihajalo v Rim leto za letom po 100 do 200 tisoč ljudi — zadnje leto komaj 5 do 6 tisoč. Tako srečo so prinesli Rimu roparski Piemontezi.

• (Splošne javne bolnišnice v Avstriji.) V začetku leta 1889. je bilo v naši državi 179 javnih bolnišnic z 21.998 posteljami. V teku omenjenega leta se je pomnožilo število bolnišnic za 4 in število postelj za 1656. V začetku leta 1890. je bilo torej 183 bolnišnic in 23.654 postelj. Največ postelj ima splošna bolnišnica na Dunaji, namreč 2000, za to pa bolnišnica v Trstu z 1225 posteljami, v Pragi z 977, Rudolfova bolnišnica na Dunaji z 860, splošna bolnišnica v Gradcu z 700, deželni bolniški zavod v Brnu z 683, splošna bolnišnica v Lvovu z 650, c. kr. bolnišnica v Wiednu z 597, bolnišnica v Krakovem z 452, cesarja Franca Jožefa bolnišnica na Dunaji z 410, splošna bolnišnica v Ljubljani z 341, v Tridentu z 300 in v Libercu tudi s 300. Za tem so osobito na Češkem največe bolnišnice. V Ičinu ima bolnišnica 180 postelj, v Warensdorfu 150, v Kutni Gori 113, v Hebu 110, v Slanem (Schlan) 100 itd. Na Češkem je vseh bolnišnic vkupe 61, naj-

manjša izmed vseh je v Hlumci, ki ima le 8 postelj. Oskrbovanje bolnikov je najdražje na Dunaji in sicer za vsako osebo na dan 1 gld; za tem pride Saleburg in Inomost po 96 kr., Olmuc po 94 kr., Znojmo (Znaim) po 93 kr., Trst po 92 kr., Černovice po 90 kr., Hainburg po 90 kr., Opava in Dobrovnik po 86 kr., Baden, Mödling, Bidov (Waidhofen), Linc, Brno po 85 kr., Praga in Lvov po 84 kr. Najcenejše oskrbovanje bolnikov je v Visokem Mitu (Hohenmauth) po 44 kr., v Hlumci, v Novem Bydeovu in Zloczovu po 45 kr.

(Navišji zvonik v Evropi) je v Ulmu na Nemškem (Virtenberškem.) Nedavno bil je dodelan, v 30. junija dan pa blagoslovljen. Temelj zvoniku položil se je že dne 30. junija 1377. l., a skoro petsto let bil je dozidan malo nad polovico sedaj pa so ga vzvišali nad prvotni načrt za 10 metrov, tako da je za 5 metrov višji, nego slavna zvonika v Koloniji. Ulmski zvonik je 161 metrov visok ves zazidan prostor obsega 7040m². Primerjamo li najvišjih zvonikov v Evropi, kaže se nam nastopna vrsta. 1. Zvonik v Ulmu 161m. 2. Zvonika v Koloniji 156m. 3. Cerkev v Rouenu 149m. 4. Sv. Nikola v Hamburgu 144m. 5. Zvonik v Strassburgu 143m. 6. Svet Peter v Rimu 138m. 7. Sv. Štefana zvonik na Dunaju 137m. 8. Zvonik v Freiburgu 125m. 9. Zvonik v Antwerpenu 123m. 10. Sv. Giralda v Sevilii in 11. Sv. Pavel v Londonu po 113m.

Listnica uredništva.

Gosp. F. P. v K. Priobčimo prihodnjič.

Gosp. F. M. na G. p. T. Radi obilega gradiva odložili.

Loterijske srečke.

Gradec	2. avgusta	31	49	16	25	35
Trst	9. "	17	76	15	28	43

Št. 2943.

Oklic.

C. kr. okrajno sodišče Žužemberk naznanja, da se bodo prodale v zapuščino dne 21. maja 1890 v Žužemberku zamrlega posestnika Karol Ubica spadajoče nepremičnine, kakor stavbena parcela 24 z hišo in štalo na trgu v Žužemberku hiš. št. 19, potem greda pri Krki št. 268/5 in pa vrt in deloma njiva za hišo parc. št. 290, vse deli posestva vlož. št. 23 kat. obč. Žužemberk in sicer ne pod izklicano ceno 800 gl.; nadalje na vrtu v Žužemberku stoječi nov pod ne pod izklicano ceno 200 gld.; slednjič vinograd v Lisci vlož. št. 606 kat. obč. Knežjavo se zidavico ne pod 40 gld. in vinograd v Lisci vlož. št. 613 kat. obč. Knežjavo se zidavico ne pod 50 gld., pri podpisnem sodišči na javni prostovoljni dražbi dne

19. avgusta 1890 dopoldne ob 10. uri.

Vsak kupec ima najmanj polovico kupa takoj sod. komisarju plačati in drugo polovico vložiti vsaj do 1. prosinca 1891 pri podpisnem sodišču, do časa plačila pa z 6% obresti obrestiti. Ker se bodo dotične nepremičnine na prostovoljni javni dražbi prodale, ostanejo sicer bremena na dotičnih nepremičninah, a ker se bodo s kupilom vsi dolgovi po podpisnem sodišču izplačali, ni za kupca nobene nevarnosti. Licitacijski pogoji so v tukajšnji registraturi na vpogled.

C. kr. okr. sodišče Žužemberk,

9. avgusta 1890.

[158]

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

Presvetli **cesar** se je zahvalil vsem svojim narodom za voščila ob poroki nadvojvodinje Marije Valerije.

Kranjci smo dobili novega deželnega šolskega nadzornika, ravnatelja Šumana, dobrega šolnika in odličnega slovenskega pisatelja. Ljubljanski realci, ki je še vedno čisto nemška, pa minister še ni privoščil domačina za ravnatelja. Nepovoljno novico smo zvedeli gledé šolstva tudi iz kočevskega okraja, kjer baje beseda „Sulferanjec“ več velja nego nazori domačih domoljubov, domačih šolnikov.

Na **Štajerskem** se je otvorila deželna razstava, katero je sam presvetli cesar s svojo navzočnostjo počastil. — Slovenska pevka slavnost v nedeljo v Mariboru je bila veličanska. Udeležilo se je veliko pevcev iz raznih krajev. Namestništvo jim ni dovolilo korakati v mesto z razvitimi zastavami v trobojnih — slovenskih barvah. — V celjski okolici so dobili zopet narodnega župana. — V mariborski okolici priporočujejo učiteljem zopet nepotrebno nemščino.

Na **Koroškem** je bila huda borba pri prvotnih volitvah za deželni zbor, zmagala bosta na slovenskemu delu gotovo narodna poslanca Einspieler in Muri. Drugod gré se vé da še trda našej stvari.

Na **Goriškem** še vedno niso edini Slovenci; imeli bodo v tolminskem okraju volitev deželnega poslanca.

V **Istri** so prišli pri deželnem uradu na sled veliki goljufiji, katero je provzročil lahonski uradnik. Ondi bode zopet volitev dveh deželnih poslancev na mesto onih dveh slovanskih, lani izvoljenih, katerih laška večina istrskega deželnega zbora zoper vso pravico potrditi ni hotela.

Deželni zbori bodo sklicani meseca septembra.

Na **Češkem** se Staro- in Mladočehi približujejo. Bilo bi res želeti, da se združijo; potem bodo več dosegli. Zdaj se vsi Čehi za to potegujejo, da bi se tudi v notranjem poslovanji češki uradovalo.

Bukovina dobi novega deželnega predsednika in menda v osebi dolenskega rojaka, grofa Pačaja.

Na **Hrvatskem** kjer je umrl nekdanji narodni ban in pesnik Mažuranič, se nasproti časopisom, ki se ne vjemajo s sedanjo vlado, tako ostro postopa, da se mislijo uredniki kar naravnost pri cesarju pritožiti.

Na **Ogerskem** so med vlado in katoliško stranko razpori.

Kaj je novega po širokem svetu?

Na **Italijanskem** prevladuje mnenje, ki ni Avstriji čisto nič prijazno. To je stara reč, da Lah za nas nikoli maral ni, če smo ž njim še tako lepo ravnali.

Nemški **cesar** je bil v Angliji še preje, kakor se je bilo nadejati. Otok Helgoland obišče nemški cesar sam, katerega je Nemčija dobila po „baratiji“ z nekimi kraji v Afriki.

V **Bolgariji** vedno na tihoma tli, znamenje temu je, da se knez Ferdinand po svetu potika, ne vé se pa, ali išče denarja, zaveznikov ali bogate neveste, nekaj gotovo, ako ne vse troje. To je pa gotovo, da je usmrtenemu majorju Panici smrtno sodbo podpisal na — barki, ko je Bolgarijo zapustil.

V **Carigradu** so se bili Armenci uprli svojemu patrijarhu ali škofu, češ, da jih premalo zagovarja pri sultanu.

Ruski **cesar** podaril je o poroki nadvojvodinji Valeriji dragoceno kožuhovino od modrih lesic v vrednosti 60.000 gold. — Na Ruskem preganjajo jude, ker previdijo, koliko škode delajo ti narodu ruskemu. Da bi to še druge vlade sprevidele!

Na **Španjskem** kolera vedno bolj razsaja in se razširja, tudi je čuti o tej morilki v Aziji, posebno v Meki, kjer je grob turškega preroka.

V srednji in južni **Ameriki** so nemiri in vstaje. Vladarstva željni generali ščuvajo vojake zoper vlade, eden takih generalov in na stotine vojaških privrženecv je bilo pobitih.

Piše se nam:

Salzburg (Solnograd) 27. julija. — Odtodi pač ne dobite dopisa; zato pa glejte tu nekaj vrstic od mene, Vašega dobrega znanca.

Preteklo je nekaj dni kar sem Vam podal roko v slavo. Veliko sem ta čas prešel sveta, mnogo videl. Dalo bi se marsikaj pisati; ali ker pomanjkuje na potovanji zlasti časa — zato le kaj malega, kar bi vtegnilo mikati Vaše kmečke bralce. — Začnimo na gornjem Koroškem. Tu sem videl kaj lepa polja; rž so ravno kar želi, pšenica je bila še večinoma zelena. Tem bolj to velja od krajev med Sv. Mihaelom in Selctalom, kjer se vzdiguje železnica pri postaji Wald do višine 823 metrov nad morjem. Tu je rastlinstvo še sedaj nekako tako kakor je bilo pri nas koncem maja meseca. Sicer pa tudi tukaj kaže vse kaj lepo. Tako, da bode koroški in štajerski nemški kmet letos lahko shajal. Toče ni bilo videti nikjer; pač pa so napravili v nekaterih krajih nalivi in viharji mnogo kvare. Žito se tudi žanje; na mnogih krajih tudi kosi, za kar imajo na kosišču posebno grabljem podobno pripravo, da odkošeno

žito položi lepo zravnano na kup. Bila mi je ta kosa kaj všeč. Morda se pogubi kakov klas, ali koscec gotovo naredi za pet ženjc — koliko se prihrani stroškov. Kozolcev nimajo nikjer — posuši se žito, detelja itd. na polju. Postavijo ti kar nekaj snopov skupaj, ter je na vrtu zvežejo ali pa je obesijo na kole, kojim so pustili nekaj prikrajšenih vej. — Meni je kranjski kozolec vendar le bolj všeč; v njem se žito spravi, najbode vreme lepo ali grdo. — Na polju se pa pogostoma spridi — zlasti še v teh krajih, kjer raje dežuje kakor pri nas. — Ljudje so videti delavni, pridni — vsaj so potomci Slovanskih starišev, ali vsaj z Nemci pomešani Slovenci; kajti vse Koroško, pa tudi gorenje Štajersko tje proti zgornji Avstriji je bilo pred stoletji obljudeno z ljudmi našega naroda. To kažejo imena. N. pr. v Selctalu dalje imaš železniške postaje Lietzen, Wortschach, Stenich — ki mi nič drugega, kakor slovensko: Lice, Borče, Stene itd.

Od todi sem se peljal v starodavni benediktinski samostan, bogati in imenitni Admont. Najkrasnejša razun prelepe cerkve v tem samostanu, kojemu se bode eden del še prezidal, je veličanska knjižnica, ki šteje čez 80.000 zvezkov.

Videl sem dalje prelepe kraje zgornje Avstrije Išel, Gumnden, mična, svetovno imenitna jezera halstadsko, traniško ali Gumidensko jezero. Ne bodem jih popisoval. Rečem le, da so to kraji kamor prihaja gospoda bogata in razkošna, skorej iz vse Evrope; krščansk minister pa krivonosni židovski bogataš, ponosna angležinja, mehkužna dunajčanka in razkošna parižanka se tu sprehaja. Da čudne misli obhajajo človeka, ko gleda mrgolenje svetne bliščobe. Nekateri so prišli, da si ukrepe zdravje, drugi, da si spočijejo po trudopolnem delu, ali večina, — da preganja dolg čas — bolj prav da Bogu čas krade!

Linc glavno mesto lepe zgornje Avstrije, leži ob Donavi; je jako lepo, nežno mestice, šteje blizo 50.000 prebivalcev, ki so kaj prijazni večinoma katoliki. Okolica je lepa, rodovitna — močna enaka semkaj do Salcburga. Proti jugu visoke gore, proti severu le niži griči, povsod pa ob železnici rodovito polje, ki se menja z zelenimi gozdi. Res lepa je zgornja Avstrija! Tudi tu žanjajo še sedaj — kamor pogledaš povsod vidiš ženjice.

Zgornji Avstrijanci so dobri ljudje — verni katoličani. Hiše imajo lepe — ali nošnja pri ženskah mi pa noče biti po volji, ako je praznično oblečena, mora imeti na glavi velik svilnat prt črne barve, ki jej visi globoko doli po hrbtu. Razun tega ga zavezuje nad ušesi tako čudno, da si dela na obe strani široka ušesa. — Čuden obraz to! Menda je moral kedaj umreti kakov imeniten mož, da sedaj vedno ženske, kmetice, žalujejo po njem. Nekov porednež mi je dejal, da je to od

takrat, ko so se l. 1526 kmetje spuntali pa bili blizo Gmundena strašno potolčeni.

Oberamergau na južnem Bavarskem 4. avg. „Dolenjske Novice“ so ob priliki uže omenile, da se v Oberamergau-u predstavlja vsako deseto leto trpljenje našega gospoda Jezusa Kristusa tako, kakor nikjer drugej na svetu. Ker sem bil tako srečen, da sem včeraj sam gledal to pretresljivo igro, Vam hočem o njej nekaj malega napisati.

Oberamergau je visoko v Bavarskih planinah katic 800 metrov nad morjem. Pred leti je razsajala kuga; ter so obljubili, da bodo vsako deseto leto predstavljali Kristusovo trpljenje — kuga je ponehala, Oberamergaučani pa so zvesti ostali svojej obljudi, igro vsako deseto leto ponavljali ter jo s časom spopolnili tako, da jo hodijo gledat učeni in neučeni skoro iz vseh delov sveta.

Igrišče, to je kraj, kjer se predstavlja trpljenje Jezusovo, je zunaj trga spredaj in zadej pokrit, na sredi nepokrit. Sprednji prostor predstavlja mesto jeruzalemsko, hišo velikega duhovna, oblastnika Pilata, ima prostore, iz katerih pridejo pevci, kraj za kor. Potem sledé gledalci, ki plačajo eno, tri ali pet mark, ti so v nepokritem prostoru — zadej na precej vzvišenem, pokritem prostoru pa gledalci, ki plačajo 6, 8 ali 10 mark. Prostora je za 5400 ljudi, ali pride jih vsakokrat toliko, da ne morejo notri, vselej drugi dan igro ponové za tiste, ki niso mogli dobiti vstopnic. Med gledalci je bila 3. avgusta tudi princezinja vdova, Stefanija. Govoré se tu vsi jeziki; prihajajo sem ljudje vseh ver — celo judje.

Pa tudi ni čudno, ker igra se tako in govori, da si misliš, v resnici gledaš Jezusa, kakor je delal in govoril ter trpel pred več kakor 1800 leti. Tukaj ni namreč nič mutastega, ampak vse se govori, kakor nam pripovedujejo sv. evangelisti od slavnega vhoda v Jeruzalem pa do njegovega vnebohoda. Razun tega, ta prelepi kor — 25 pevcev in pevk v najlepših dolgih oblačilih z zlatim obročem na glavi! — in to prelepo petje, in prekrasno vedenje ter nauki, ki se vpletajo med petje in svarjenje in prošnje in nepopisno lepe žive podobe iz starega zakona, ki kažejo vselej med korovim petjem to, kar so naznanjale v starem zakonu, kar se bode godilo precej na igrišču — vse to je nepopisno! Treba je le videti, popisati, dopovedati se ne da!

Da je bliže, precej bi svetoval Vam Dolenjcem oglejte si! Ali predaleč je. Treba je časa in denarja, pa nemško umeti. — Kedor pa mora, naj pogleda, ne bode mu žal, kakor ni meni in ni bilo še nobenemu. Bodite mi lepo pozdravljeni!

vanci pravično in pošteno ravnajo. Od trdnih zavarovalnih društev bi mi Slovencem priporočali zlasti one, katere se pri svojem poslovanji slovensčine poslužujejo.

Pri zavarovanju naj se na to pazi, da se nihče previsoko zavarovati ne da; kajti plačevati mu je visoke vsakoletne doneske, a če pogori, dobi le toliko odškodnine, kolikor je dejanske škode. Če se pa prenizko zavaruje, utegne še večjo škodo trpeti, če pogori popolnoma ali če le deloma pogori. Če popolnoma pogori, ne izplača se mu več, kakor se je bil dal zavarovati; če pa le deloma pogori, odmeri se mu odškodnina v razmerji s svoto vrednosti novega poslopja in s svoto zavarovalnega zneska ter nastale škode. N. pr.: Nekomu je pogorelo 1000 gold. vredno poslopje, katero je bilo za 500 gld. zavarovano in pri katerem je ogenj 800 gld. škode učinil. Tedaj on ne bo dobil 500 gld. odškodnine, čeravno ima 800 gld. škode, ampak le polovico od 800 gld, t. j. 400 gld. ker je bil dal tako rekoč le polovico svojega poslopja zavarovati. —

Zavarovalne družbe bi vse kaj dobro stale, če tudi nimajo veliko dela, ako bi zavarovanci sami poštene ljudje bili. Ali koliko slučajev je, da se ogenj nalašč iz hudobije zaneti. Takim požigalcem se je včasih prišlo na sled, včasih pa ne. V prvem slučaju so ostro kaznovani in lastnik, ako je sam zažigalec, ne dobi nič odškodnine. V drugem slučaju trpi družba. Ukanijo se pa taki ljudje večkrat sami. Oni mislijo, da bodo potegnili visoke zavarovalne svote, a upniki, katere navadno imajo, bodo se obrisali. Toda upnik, zlasti hranilnice, so vinkulirani, t. j. brez njih dovoljenja ne izplača društvo pogorelcem odškodnine. Pogo-

njem. Kolikor teža je zemlja, toliko večkrat mora okopana biti; prav zelo lahke peščene zemlje niti ne kaže okopavati. Okopuje in rahlja se zemlja zlasti po obilnem deževju, kakor hitro se je dovolj osušila.

Osipavanje. Večkrat, kadar okopavamo, osipavamo ob enem tudi take zelenjadne rastline, katere delajo stranske korenine ob deblih, kakor hitro pridejo debela pod zemljo. Take osipane rastline naredé toraj več korenin, vsled tega uživajo več hrane ter se vspešneje razvijajo. Rastline je osipavati, kadar rasto najživahneje. Osipaj tudi take rastline, katere naredé nekoliko korenin nad zemljo, kakor n. pr. repa, pesa, itd. zategadelj, da ohranijo boljši okus. Tudi kolarabe so okusnejše, če je gomolj z zemljo pokrit.

Cvetlice na vrtu. Nov klobuk je lep, a še boljše se poda, če ima šopek za trakom. Snažna srajca lepo krije človeka, a še boljše se mu pristoji, ako ima pisan robec okoli vratnika. Ravno taka je z domačim vrtom. Čisto brez cvetlic si

reli sicer dobe odškodnino, toda morajo pogorela poslopja zopet sezidati.

S takimi zavarovanci imajo torej družbe križe in težave. Na drugi strani imajo pa tudi zavarovanci z nadležnimi agenti sitnosti in včasih še škodo. Neveden kmet se včasih zaveže, na več let pri družbi ostati, kar včasih še sam ne ve. Ni še ta doba pri kraju, pa pride agent druge družbe in ga privabi k sebi na razne zvijače in goljufive načine. Zdaj mora revež na dve strani plačevati, a če ga nesreča zadene, ne ve, kje bode odškodnine iskal, zlasti ker pravi postava in ker imajo družbe določilo, da brez vedenja in dovoljenja družbe ne sme hkrati pri dveh zavarovanih biti. V tej zadevi naj bi gosposke pazile na take brezvestne agente, ki revnega kmeta tako opeharijo. Še nekaj moramo opomniti. Kadar kdo zavaruje, moramo povedati njih starost. V tej točki naj bodo zavarovanci previdni. Naj ne povedo večje starosti, kakoršna je v resnici, misleč, starejši ko je stan, manjše bode plačilo. To ni res; plačilo je enako. Odškodnina pri mogočem požaru je pa dosta manjša pri starih, kakor pri novih poslopih, ker društva nekaj odstotkov odračunijo za vsako leto starosti zavarovanih poslopij, če tudi le $\frac{1}{2}\%$ odštejejo, pozna se n. pr. pri 50 let stari hiši.

Podučni izlet gojencev kmetijskega zaveda na grajščini Rakovnik in Mokronog.

(Spisal gojenec Ivo Radelj.)

(Konec.)

Drugo jutro po zajuterku in prihodu visokorodnega gospoda barona Berga peljali smo se na senožeti Galovca in Škofijo, da bi si tam ogledali

ne moremo misliti lepega vrta. Vrt lepotičijo sicer že snažne, z belim peskom posuta pota, robovi kraj gred, sadno drevje in lep plot. Kaj lepo podá se, ako je na vrtu le nekoliko lepe trave, zlasti ob kraju vrta, kraj kakošnega plota, kjer smo posadili grmovje ali pritlično drevje. Sicer pa odločimo nekatere male gredice navlašč za cvetice. Take gredice naj bodo morebiti pri vhodu na vrt ali v bližini lope ali sredi vrta. Ako so krogovite podobe, jih je še najlože zasaditi. Nekatere cvetlice, zlasti grmiči dobro vspevajo, ako se na trato posade. Kjer pa dobimo za domači vrt cvetice in lepotično grmovje? Nekatere gospodinje in njih hčere gleštajo že po loncih raznovrstne cvetlice, n. pr. klinčke (nagelne), rozmarin, roženkravt, viole fajgeljne, fuksije, hijacinte, pelargonije, balzamine, resedo, mesečne rože ali vrtnice itd. Vse te in druge cvetlice lahko prenesemo poleti na vrt pa jih tudi lahko ondi presadimo. Treba jim je dati dobre črne zemlje in jim pridno zalivati. Dalje dobimo sem ter tje od kakošnega prijatelja za svoj

osuševanje in namakanje travnikov. Na teh seno-žetih je zaostajala voda, bili sta vsled tega močvirni in dajali le malo krme in še ta je bila slaba. Gospodar — gospod baron Berg je zagotavljal da ni bil teh senožeti nikoli poprej vesel in da se jih je ognil, ako je le bilo mogoče. Da bi jih zboljšal, pustil je odpeljati preobilo vodo s pomočjo drenaže, Poskus se je popolnoma posrečil. Z osušenjem so se pogubile preobile kisle trave in nadomestile so jih rajše druge dajajoče najboljše seno. Pa tudi množina sena se je z osušenjem povečala.

To osušenje pa ni bilo tako lahko. Svet je bil videti raven; kako in kam toraj vodo odpeljati! To vprašanje je izvrstno rešil g. Rihard Possek, kulturni inženier kmetijske družbe Gradske. Ta je niveliral zemljišče in naredil načrt, kateri kaže število in mer stranskih in mer glavnega jarka. V te stranske jarke, kateri so $1\frac{1}{4}m$ globoki in 7—18m jeden od drugega oddaljeni, položili so drenažne cevi, potem pa jarke zasuli. Po teh ceveh se voda dovaja v glavni odprti jarek, iz njega pa teče v bližnji potok.

Vsled drenaže bi bila pa travnika presuha, ko bi jih v gotovih časih navlašč ne namakali. Namakanje oskrbujejo pa odprti jarki. Napeljana voda preskrbuje rastline s potrebno vlago, dovaja jim pa tudi razne mineralne tvarine, to je male prstene drobce, katere je na svojem dolgem potovanju po rodovitnih dolinah nabrala. Dopoljana voda pa koristi tudi s tem, da prežene mah in pokonča veliko različnih škodljivcev, kakor miši, raznih mrčesov itd.

vrtno primerno cvetlico; zlasti je dobro seznaniti se z kakošnem vrtnarjem. Vrtnar ima vsaki čas kakošno cvetlico ali kakošen grmič odveč. On bi zavrgel marsikaj, kar pa lepo kinča naš vrt, ako se nam da. Kadar tako dobimo v dar — kajti kupovati cvetice bi domači vrt preveč podražilo, povprašati moramo vselej ne samo za ime cvetice ampak tudi za način obdelovanja. Nekatero cvetlice, nekatero grmovje smemo čez zimo na prostem pustiti, ali večji del moramo vse čez zimo shraniti, v lonce presaditi in v kleti ali sobe znositi n. pr. oleandre, klinčke, mesečne rože, pelargonije, kakte itd. Visoke vrtnice tudi zunaj ne pozebejo, ako jih na tla položimo in s slamo ali gnojem pokrijemo, ali pa tudi stoječe prav dobro v slamo povijemo. Nekatero cvetlice imajo ali naredé v zemlji gomolje ali debele korenine. Take so: georgine, kane, lilije, tulipani, perunike. Te je dobro, ko se zima bliža, pobrati in v klet zanesti. Ker so cvetlice tako raznovrstne in njih obdelovanje tako mnogostransko, morali bi zelo obširni biti, ako bi hoteli govoriti samo o najpriljubljenejših cvet-

žetih bi bilo, da bi tudi naši kmetovalci na ta način osuševali svoje travnike. Posebno bi bilo to osuševanje priporočati tam, kjer se po celej soseski razširjajo močvirni travniki. Kaj bi se ne dalo tu pa tam z združenimi močmi doseči! Izgled imamo na baronu Bergu, samo posnemati ga je treba.

Ko smo si osušenje in namakanje travnikov popolnoma ogledali, šli smo v bližnjo reber, kjer nas je ljubeznjivi gospodar pogostil z jedjo in pijačo. Okrepčani šli smo potem na pristavo Zagorico, kjer smo videli stiskalnico za seno in prelepo živino. Tacih volov, kakoršne smo tukaj videli, ni dosti ali nič na Kranjskem.

Pri tem ogledovanju je potekel dopoludan in treba je bilo poskrbeti tudi za lačne želodce.

Po skupnem obedu ogledali smo si še baronove stavbe v Mokronogu, uzorni hlev poln lepe živine, njegov vrt s cvetličnjakom, silnico, drevesnico in park. Vrt se odlikuje s pravilnimi špalirji in kordoni, cvetličnjak in silnica pa z mnogovrstnimi eksotičnimi rastlinami. Posebno pa nam je bil všeč park. Ako bi bilo šlo po volji nas gojencev, postavili si bi bili tukaj šotore in ostali do časa, da bi bil potekel za letošnje ekskurzije dovoljen kredit, če tudi do zadnjega vinarja. A naša volja ne velja veliko in tako se je bilo treba ob $\frac{1}{2}5$. vsesti na vozove. Še jeden hvaležni pozdrav gospodu baronu Bergu, prijaznej dolini, in vozovi so se začeli premikati proti domu. Brez kake nezgode smo prišli ob 11. uri v noči domov.

licah, kakor so: mačehe, resede, primule (vrtno trobentice), astre (zvezdice), pitunje, avrikeljni, tevkoji, potočnice, hiacinte, narcize, marjetice, slak itd. Da jih bodemo znali okusno vrediti, stopimo včasih h kakošnemu skušenemu vrtnarju in opazujemo njegove nasade. Ondi bodemo videli, kako cvetlice raznih barv med seboj družijo, da so očem prijetne n. pr. rudeča, modra in rumena barva se ne podajo očem. Ako pa okoli teh naredimo na eni strani zeleno, na eni vijolično in na eni oranžno barvo, bode se to prav lepo vjemalo. Zelena barva se k drugim barvam navadno lepo podà, ravno tako bela, če je preveč ni. — Cvetlične grede se vse od kraja dajo lepo obrobati z rastlino „piretrum“. Za vse cvetlice skoro brez izjeme je treba dobre črne zemlje, tako imenovane gnjilovice. Taka se najlože dobi v gozdu, kjer listje gnjije. Razen dobre zemlje potrebujejo vse marljivega zalivanja in sploh skrbnega oskrbovanja. Sicer bode pa večletna skušnja pri vseh nasadih domačega vrta vsaki gospodinji prinašala ne samo korist, ampak delala tudi veselje.

Vrbove šibice

za pletenje košaric (protje), konjske in kravje repove kupuje v vsaki množini

M. Pakič v Ljubljani,

prodaja pa po najnižji ceni razun vsakovrstnih košaric (korbic), škafov, brent, čebrov, kadi, sit, krtač itd., posebno garantirano najboljšo žimo in morskotravo (Seegrass) od katerih ima vedno največjo zalogo. [141-3]

Za gospodinjo

želi službo dobiti, pri kakem g. župniku ali pa kje drugje, v domačem gospodinjstvu izobražena, posebno pa kuhanja večča, ter v najboljših letih stoječa

Alojzija Boškovič,

[163-1] poste restante Toplice pri Rudolfovem na Dolenjskem.

160 vedrov vina in 35 veder mošta

(hruškovca) iz l. 1888 in 1889, dalje 259 mernikov koruze

[164] ima po najnižji ceni na prodaj
Grajščina v Trebnji na Dolenjskem.

Učenec,

14-16 let star, nemškega in slovenskega jezika zmožen in ki ima posebno veselje za kupčijo, sprejme se v prodajalnico z mešanim blagom pri Janko Puhek-u u Črnomlji. [160-1]

Soba z lepo hišno opravo,

v g. Mogoličevi hiši na velikem trgu nasproti kavarne, se takoj oddá v stanovanje. [155]

Bobri klavir

je cenó na prodaj.

Kje, pové vredništvo „Dol. Novic“. [153-2]

Okusno kočevsko pivo

iz pivovarne g. Peter Jakliča

je pri meni v bogati zalogi v sodcih in buteljah po nizki ceni. Priporočam jo gospodom krčmarjem po Dolenjskem.

[156-10] Josip Zorc (Štembur),
v Kandiji pri Novem mestu.

Z največjim spoštovanjem podpisani, se priporočam preč. duhovščini in preč. cerkvenim predstojništvom za vse v

slikarsko stroko spadajoča dela;

bodisi altarne slike, božje grobe, križeva pota ali na platno ali pa na opresni zid, ter zagotavljam solidno in fino izvrševanje, ter primerno ceno.

Anton Cej,

slikar v Novomestu.

[159-1]

V Bajnofu pri Novem mestu

je

[161-1]

izvrstno staro vino,

kakor tudi prav stara černina ter dobro novo vino, v vsaki množini in prav po nizki ceni na prodaj.

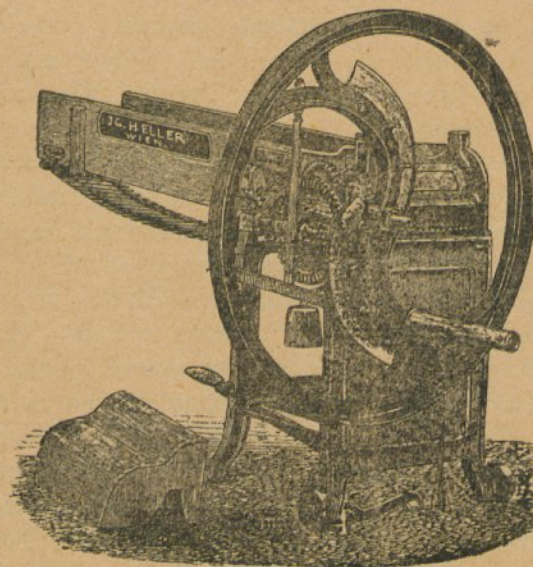
Lep pes, čisto kostanjeve barve, velik ter tri mesece star, je na prodaj v Rudolfovem h. št. 85. [157]

Vsi stroji za kmetijstvo i vinorejo!

Vinske in sadne stiskalnice, Grozdni mlini in mlini za sadje, vse najnovejše sestave v razni velikosti.

Škropilnice za trte.

Mlatilnice, snažilnice in vitlje ali vlečki, robkalice za koruzo, sejalnice, plugi itd.

Automatične stiskalnice za zeleno klajo.

Sušilnice za sadje in zelenjavo.

Rezilnice za krmo v veliki izbiri in izvrstni izpeljavi ponuja po najnižjih tovarniških cenah [162-1]

IG. HELLER, DUNAJ, Praterstrasse 78.

Slovenske zapisnike in razjasnila na zahtevanje brezplačno in franko. — Prodajatelj dobé ugodne pogoje.

Zmožni zastopniki se iščejo in dobro plačajo.